

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

DIGITALE AGENDA 2020

HET WERK IN 2017

DIGITALE AGENDA 2020

Het werk in 2017

Den Haag, mei 2016

2015

DE START IN 2015

In de ALV van juni 2015 hebben gemeenten de beweging die zij in vorige jaren begonnen met kracht doorgezet. ‘Samen doen wat samen kan’ is het motto waaronder de Nederlandse gemeenten hun krachten als meest nabije overheid voor inwoners en ondernemers willen bundelen. In 2000 werkten gemeenten nog nauwelijks samen, nu heeft de onderlinge samenwerking zo’n hoge vlucht genomen dat we de Vereniging en de financiering anders inrichten om toekomstbestendig te zijn. Op het vlak van dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening is deze krachtenbundeling vormgegeven in de [Digitale Agenda 2020](#). De gemeenten hebben hiermee een beweging gecreëerd, waarin steeds meer zaken gezamenlijk worden opgepakt en waarin op die manier de kracht van de lokale overheid gestalte krijgt. Naar de andere overheden, naar leveranciers en onze inwoners en ondernemers.

Met de Digitale Agenda willen we als gemeenten drie ambities realiseren:

1. We nemen open en transparant deel aan de participatiesamenleving;
2. Dat doen we door als één efficiënte overheid te werken;
3. We werken massaal digitaal en leveren maatwerk lokaal.

De eerste ambitie geeft ons uiteindelijke doel aan, dat alleen gerealiseerd kan worden door een groot aantal resultaten te boeken op de andere, meer instrumentele ambities.

Na het fiat van de leden is in 2015 begonnen met het inrichten van een projectorganisatie en een governancestructuur, waarin nadrukkelijk ook de vertegenwoordigers van de ambtelijke koepels een plek hebben gekregen. Ook is de [Pilotstarter](#) voor dienstverlening- en informatiepilots ingericht. Tenslotte is trendwatching, essentieel om bij te blijven nu de technologische ontwikkelingen steeds sneller gaan, een vast onderdeel geworden van de werkzaamheden binnen de Digitale Agenda.

2016

DE EERSTE TASTBARE RESULTATEN

Op elk van de drie ambities zijn de eerste concrete resultaten van de gezamenlijke aanpak inmiddels zichtbaar. Zo zien we dat *'MASSAAL DIGITAAL'* zijn vruchten afwerpt bij het [collectief aanbesteden van de mobiele telefonie](#). Dit heeft geresulteerd in een contract dat voor alle deelnemende gemeenten besparingen oplevert die ze individueel nooit hadden kunnen bedingen. Volgens een conservatieve schatting levert dit voor het totaal aan deelnemende gemeenten een besparing van €90 miljoen(!) op in 6 jaar tijd. Waarbij elke gemeente binnen dit contract kan kiezen voor de leverancier met het beste bereik in haar gebied.

Voor het werken als *ÉÉN EFFICIËNTE OVERHEID* hebben enkele [pilots](#) inmiddels geleid tot de eerste praktische resultaten. Zo zijn er manieren uitgewerkt om de uitgifte van rijbewijzen te vergemakkelijken, wordt een digitale verhuisservice ingericht en kunnen begrafenisondernemers binnenkort digitaal aangifte doen van overlijden. Stuk voor stuk praktische toepassingen die voor inwoners en ondernemers vanzelfsprekende verbeteringen zijn, maar waarvoor intern vele belemmeringen moeten worden weggenomen. Zo effenen deze op zich kleine projecten de weg voor innovatie van andere producten van de gemeentelijke dienstverlening. Zoals de digitale aangifte van geboorte, huwelijk, echtscheiding en kindererkenning. Dat zijn de meest gebruikte producten van de burgerlijke stand. Via deze route maken gemeenten ineens grote stappen in de modernisering van hun dienstverlening.

Ook het innovatieve klimaat bij gemeenten is in hoog tempo versterkt. Innovaties komen steeds vaker van de gemeenten zelf, en de VNG volgt, faciliteert en ondersteunt ze. Een bijzondere vorm voor het aanwakken van innovaties is *'Initiate'*. Dit is een krachtige beweging om vanuit de uitvoering nieuwe oplossingen te bedenken en uit te proberen. Initiate weet zich gesteund door het Gemeentelijk InnovatieKabinet, een netwerk van gemotiveerde vertegenwoordigers van gemeenten, aanbieders, bedrijfsleven en kennisinstituten. Verder is de gemeentelijke [Pilotstarter](#) een groot succes. Dit is een website waarin gemeenten en samenwerkingsverbanden hun innovaties kunnen aanmelden en delen. Zo'n 300 gemeenten vinden elkaar al via dit platform. Zo werken gemeenten onder andere samen om data openbaar beschikbaar te maken en zo de *TRANSPARANTIE* van het gemeentebestuur te vergroten. Als de pilots bruikbaar zijn voor alle gemeenten of een groot deel van de gemeenten, worden ze indien nodig door het collectief van de VNG in samenwerking met of door de markt geschikt gemaakt voor grootschalige implementatie.

2017

DE PIJLERS VOOR 2017

De beweging van de Digitale Agenda behelst meer dan bovengenoemde betekenisvolle successen. Nadrukkelijk wordt de kracht van het lokale niveau versterkt door op collectief niveau zaken te regelen. Het inrichten van een [Generieke Digitale Infrastructuur](#) bijvoorbeeld is niet alleen een verantwoordelijkheid van de Nationale Digicommissaris. Het is óók een gemeentelijke aangelegenheid. Niet alleen omdat inwoners het in de 21e eeuw raar vinden als ze twee Berichtenboxen van de overheid krijgen. Het is voor hen immers niet relevant dat er achter die overheid veel organisaties, bevoegdheden en verantwoordelijkheden schuilgaan. Eén generieke digitale infrastructuur biedt daarnaast voor ons als gemeenten veel voordelen als kanaal waarmee we veel met onze inwoners en bedrijven kunnen delen.

De VNG en KING ondersteunen gemeenten ook in 2017 met een uitgekiend portfolio op de noodzakelijke standaardisatie, het vergemakkelijken van bedrijfsprocessen en het vormgeven van gemeenschappelijke bestuurlijke ambities. Zo wordt er met convenanten en markttransparantie meer [grip gekregen op ICT-leveranciers](#), waardoor de ICT doet wat wij willen en de kosten verlaagd worden. Ook moeten privacy en [informatieveiligheid](#) geborgd blijven, daar hebben onze inwoners recht op. We gaan met elkaar in gesprek om de balans te vinden tussen wat kan en wat wenselijk is.

Om collectieve informatievoorzieningen en dienstverlening in te richten zoeken we naar nieuwe samenwerkingsvormen. Die moeten aan twee eisen voldoen: we moeten er tempo mee kunnen maken en we willen de slagkracht van de uitvoering versterken. In 2016 werken we de vorm uit waarin we deze collectieve activiteiten gaan gieten, in 2017 gaan we daarmee van start.

Zo is de Digitale Agenda 2020 het antwoord op veel van de uitdagingen waarvoor gemeenten staan. De dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven kan beter en goedkoper. Daarvoor vragen we u in 2017 een bedrag van nog geen € 1,50 per inwoner.

BESLUITVORMING ALV

In de bijlagen vindt u een uitgebreid overzicht van projecten, ingedeeld per ambitie. Al zijn er vanzelfsprekend vele activiteiten die aan meerdere ambities bijdragen.

Om ook in 2017 de ambities van de Digitale Agenda waar te maken, wordt de ALV gevraagd:

1. In te stemmen met de projecten *DIGITALE AGENDA 2017*, gefinancierd middels een uitname uit het gemeentefonds van €20.820.000 ([zie bijlage 1](#));
2. In te stemmen met de voorbereiding voor het uitwerken van een uitvoeringsstructuur op coöperatieve basis voor *COLLECTIEVE INFORMATIEVOORZIENINGEN EN DIENSTVERLENING* inclusief governance en wijze van financiering. Met de financiering van de kosten in 2016 (ter voorbereiding van nadere besluitvorming in de BALV) en voor de uitvoering van de collectivisering in 2017 door een uitname uit het gemeentefonds van totaal €2.550.000. ([zie bijlage 2](#));
3. In te stemmen met de uitvoering van het project *INFORMATIEVOORZIENING OMGEVINGSWET* gefinancierd middels een uitname uit het gemeentefonds van €3.600.000 voor de jaren 2016 en 2017 ([zie bijlage 3](#));
4. In te stemmen met de *POSITION PAPER PRIVACY* ([zie bijlage 4](#)).

BIJLAGE 1

PROJECTEN OVERZICHT

Deze bijlage beschrijft het totaal aan projecten dat in het kader van de *DIGITALE AGENDA* in 2017 wordt uitgevoerd.

MASSAAL DIGITAAL,
MAATWERK LOKAAL

WERKEN ALS ÉÉN
EFFICIËNTE OVERHEID

OPEN EN TRANSPARANT
IN DE PARTICIPATIE-
SAMENLEVING

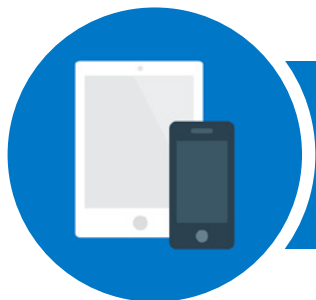
FINANCIEEL OVERZICHT

TOTAAL DA2020

€ 26.970.000

MASSAAL DIGITAAL, MAATWERK LOKAAL	Collectieve I-voorzieningen en Dienstverlening (start in 2016)	€ 2.550.000
	GDI	€ 2.495.000
	Gemeenschappelijke Gemeentelijke Informatievoorzieningen (GGI)	€ 4.103.000
	Versterken van gemeentelijk opdrachtgeverschap en markttransparantie	€ 3.509.000
	Informatieveiligheid en privacy (start in 2016)	€ 2.460.000
WERKEN ALS ÉÉN EFFICIËNTE OVERHEID	Informatievoorziening Omgevingswet (start in 2016)	€ 3.600.000
	Dienstverlening innovatief standaardiseren	€ 4.670.000
OPEN EN TRANSPARANT IN DE PARTICIPATIE- SAMENLEVING	Groter hergebruik, Samen innoveren	€ 1.339.000
	Datagedreven gemeenschap / sturingsinformatie	€ 1.562.000
	Inzicht en duiding in de veranderende informatiemaatschappij	€ 149.000
	Regie op eigen gegevens	€ 533.000

MASSAAL DIGITAAL, MAATWERK LOKAAL

De eerste ambitie die ingevuld wordt is ‘[Massaal digitaal, maatwerk lokaal](#)’. Het doel van deze ambitie is het bevorderen van meer gemeenschappelijkheid en collectiviteit op het vlak van de gemeentelijke informatievoorziening. Daardoor ontstaat ruimte voor betere taakuitvoering door gemeenten en betere (maatwerk) dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Een goede backoffice helpt het gemeentebestuur van elke gemeente om het werk goed te doen.

Hieraan wordt gewerkt via de volgende lijnen:

- Uitwerken van Collectieve I-voorzieningen en Dienstverlening
- Gebruik maken van de Generieke Digitale Infrastructuur
- Realiseren van een Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI)
- Versterken van collectief en individueel opdrachtgeverschap richting ICT-leveranciers
- Privacy en informatieveiligheid collectief adresseren en ondersteunen

“Een goede backoffice helpt het gemeentebestuur van elke gemeente om het werk goed te doen.”

COLLECTIEVE I-VOORZIENINGEN EN DIENSTVERLENING

DOELSTELLING

GEMEENTEN EN SAMENWERKINGSVERBANDEN ONTZORGEN OP HET GEBIED VAN DE GEMEENTELIJKE DIENSTVERLENING, INFORMATIEVOORZIENING EN DE ICT-VOORZIENINGEN. HIERDOOR WORDEN GEMEENTEN ONDERSTEUNT OM HUN TAKENPAKKETEN GOED UIT TE VOEREN, WORDT GEBRUIK GEMAAKT VAN ELKAARS INNOVATIEKRACHT EN IS ER SPRAKE VAN BUNDELING VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE VRAAG EN HET (LATEN) REALISEREN EN BESCHIKBAAR STELLEN VAN OPLOSSINGEN.

VERANTWOORDING KEUZE

Deze activiteiten zijn een vervolg op de verkenning naar het collectief organiseren van ICT en dragen bij aan de ambitie om massaal digitaal en maatwerk lokaal mogelijk te maken.

BETROKKENEN

Gemeenten, samenwerkingsverbanden, datacenters.

RESULTAAT

De start van het functioneren van een uitvoeringsstructuur voor collectieve gemeentelijke informatievoorziening.

STATUS

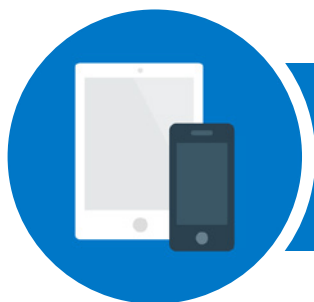
Er is een verkenning uitgevoerd, deze wordt opgevolgd met een uitwerking van een uitvoeringsstructuur voor collectieve I-voorzieningen en Dienstverlening.

PLANNING

In 2016 moet een start zijn gemaakt met deze activiteiten en in 2017 zal invulling gegeven worden aan de uitkomsten van deze verkenning.

BUDGET

2016: € 550.000
2017: €2.000.000

GENERIEKE DIGITALE INFRASTRUCTUUR (GDI)

DOELSTELLING

BEÏNVLOEDEN VAN DE (DOOR)ONTWIKKELING VAN ONDERDELEN VAN DE GDI. ONDERZOEKEN EN BEOORDELEN VAN DE (GROOTSCHALIGE) IMPLEMENTEERBAARHEID EN BRUIKBAARHEID VAN ONDERDELEN VAN DE GDI. STIMULEREN EN ONDERSTEUNEN VAN AANSLUITING, INVOERING EN GEBRUIK VAN DE ONDERDELEN VAN DE GDI.

VERANTWOORDING KEUZE

Om als één efficiënte overheid massaal digitaal te werken, is het gebruik van de GDI een randvoorwaarde.

BETROKKENEN

Gemeenten, Rijksoverheid, Digicommissaris, Uitvoeringsorganisaties.

RESULTAAT

- De doorontwikkeling van de GDI wordt beïnvloed vanuit gemeentelijke behoeften en ambities
- Groter gebruik generieke digitale infrastructuur (zoals bv. BGT, Handelsregister, Digimelding, Mijn Overheid Berichtenbox, eHerkenning)
- Gebruik GDI voor (collectieve en individuele) digitaliseringsambities van gemeenten, zoals toptaken
- Wegnemen van belemmeringen voor het gebruik van de GDI voor gemeentelijke samenwerkingsverbanden

STATUS

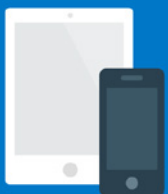
Enkele trajecten zijn al in 2016 gestart, andere moeten nog ingevuld worden in 2017 aan de hand van gemeentelijke behoefte.

PLANNING

Deze activiteiten lopen door heel 2017

BUDGET

€ 2.495.000

REALISATIE VAN GEMEENTELIJKE GEMEENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (GGI)

DOELSTELLING

HET REALISEREN VAN EEN SAMENHANGENDE GEMEENTELIJKE DIGITALE INFRASTRUCTUUR ZODAT GEMEENTEN MASSAAL DIGITAAL KUNNEN WERKEN ZOWEL IN ZELFSTANDIG ALS IN ONDERLINGE SAMENWERKING. DAARBIJ WORDT AANGESLOTEN OP DE LANDELIJKE GDI. DE GEMEENTELIJKE LANDELIJKE INFRASTRUCTUUR BETREFT IN EERSTE INSTANTIE DE DATACOMMUNICATIE EN DATACENTER FACILITEITEN

VERANTWOORDING KEUZE

Om als één efficiënte overheid massaal digitaal te werken, is het gebruik van de gemeentelijke gemeenschappelijke infrastructuur een randvoorwaarde.

STATUS

Voorbereiding/verkenning is in 2016 gestart, concretisering en voorbereiding en 1e stappen in realisatie in 2017 aan de hand van gemeentelijke behoefte.

BETROKKENEN

Gemeenten, Gemeentelijke Samenwerkingsverbanden, bestaande gemeentelijke voorzieningen en markt.

PLANNING

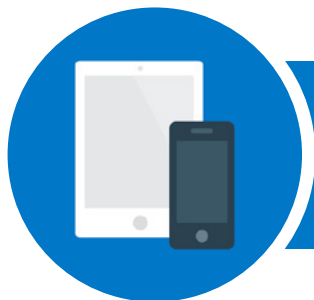
Deze activiteiten lopen door heel 2017

RESULTAAT

- Programma van eisen voor de GGI
- Afspraken met deelnemende gemeenten
- Aanbesteding datacommunicatie
- Aanbesteding datacenterfaciliteiten
- Definities van ICT producten/diensten
- ICT infrastructuurcatalogus

BUDGET

€ 4.103.000

VERSTERKEN VAN GEMEENTELIJK OPDRACHTGEVERSCHAP EN MARKTTRANSPARANTIE

DOELSTELLING

DOOR HET VERSTERKEN VAN INDIVIDUEEL EN COLLECTIEF OPDRACHTGEVERSCHAP KUNNEN GEMEENTEN MEER GRIP KRIJGEN OP HUN INFORMATIEVOORZIENING EN DEZE BETER BENUTTEN TEN BEHOEVE VAN HUN MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEDEN.

VERANTWOORDING KEUZE

Gemeenten zijn voor de inrichting en uitvoering van hun informatievoorziening veelal afhankelijk van ICT leveranciers. Door scherper, zakelijker en waar mogelijk collectief te sturen op de afspraken met deze 180 leveranciers kunnen gemeenten massaal digitaal werken, met de mogelijkheid tot lokaal maatwerk waar gewenst.

STATUS

Een aantal van deze activiteiten loopt al en een aantal zullen nader ingevuld worden aan de hand van gemeentelijke initiatieven

BETROKKENEN

Gemeenten, samenwerkingsverbanden, gebruikersverenigingen, leveranciers.

PLANNING

Loopt het gehele jaar 2017

BUDGET

€3.509.000

RESULTAAT

- Gemeentelijk opdrachtgeverschap wordt versterkt door onder andere:
- Stimuleren van het gebruik van Uniforme ICT inkoopvoorwaarden
  - Transparantie in de digitalisering van gemeenten (voor gemeente-intern gebruik)
  - Het indelen van leveranciers in kwaliteitsniveaus (brons, zilver, goud) op aspecten als functionaliteit, interoperabiliteit, continuïteit en flexibiliteit;
  - Het ontwikkelen van nieuwe standaarden ten behoeve van opschaalbare gemeentelijke bottom-up innovaties
  - Leveranciersmanagement op te implementeren innovaties en op compliance aan de gemeentelijke eisen en normenkaders

PRIVACY EN INFORMATIEVEILIGHEID

DOELSTELLING

OM DE GEMEENTELIJKE INFORMATIEVOORZIENING LEGITIEM TE KUNNEN BENUTTEN MOET DE PRIVACY VAN INWONERS EN DE INFORMATIEVEILIGHEID VAN GEMEENTEN WORDEN GEWAARBORGD. DE STROOMLIJNING VAN DE VERANTWOORDINGEN OP INFORMATIEVEILIGHEID HELPT GEMEENTEN OM ZICH HIERBIJ EFFICIËNT EN EFFECTIEF TE RICHTEN.

VERANTWOORDING KEUZE

Massaal digitaal kan alleen als privacy en informatieveiligheid als belangrijke randvoorwaarden voldoende worden geadresseerd.

STATUS

- De Visitatiecommissie loopt naar tevredenheid en wordt voortgezet.
- De VNG verkent in 2016 nog welk collectief aanbod op privacy zou moeten worden vormgegeven.
- Het stroomlijnen van de verantwoordingsverplichtingen op gebied van informatieveiligheid wordt in 2016 vormgegeven met als doel in 2017 te implementeren.

PLANNING

- Visitatiecommissie loopt tot medio 2017
- Project ENSIA loopt 2017, doelstelling is een permanente verandering in de wijze van verantwoordingen op informatieveiligheid.

RESULTAAT

- De activiteiten van de Visitatiecommissie Informatieveiligheid worden voortgezet in 2017 (zie voortgangsrapportage in de bijlage)
- Een opvolging op de Position Paper Privacy (zie bijlage 4) wordt vormgegeven
- De verantwoordingsverplichtingen op gebied van informatieveiligheid worden gestroomlijnd via het project ENSIA.
- In 2016 worden gemeenten voorbereid op ENSIA en in 2017 worden alle gemeenten ondersteund bij de implementatie van ENSIA. Doelstelling hierbij is dat ENSIA eind 2017 bij alle gemeenten is geïmplementeerd.

BUDGET

2016: € 560.000
2017: € 1.900.000

BETROKKENEN

Gemeenten, de
Informatiebeveiligingsdienst (IBD)

WERKEN ALS ÉÉN EFFICIËNTE OVERHEID

Voor onze inwoners en ondernemers werken gemeenten als één overheid, in ketens. Waarbij de besluitvorming steeds is geborgd bij de onderscheiden overheden gemeenten, provincies, waterschappen, grote uitvoeringsorganisaties en rijk. Dit gebeurt in alle domeinen waarop gemeenten actief zijn zoals het sociaal domein, fysiek domein, lokale economie en dienstverlening.

De nadruk ligt in 2017 op:

- de (door)ontwikkeling van de informatievoorziening in het kader van de Omgevingswet en
- het innovatief standaardiseren van dienstverlening als één overheid.

Gemeenten kiezen bij dit laatste voor een aanpak die ervoor zorgt dat innovaties in dienstverlening een landelijke standaard worden, voor overheidsbreed gebruik. Om ze verder te helpen en ervoor te zorgen dat ze echt landelijk gebruikt gaan worden, wordt in wisselende coalities samengewerkt. Dit gaat over gemeentegrenzen heen. Het optimaliseren en standaardiseren van werkprocessen en ketens is hiervoor een belangrijke voorwaarde.

“Optimaliseren en standaardiseren van werkprocessen en ketens is een belangrijke voorwaarde.”

INFORMATIEVOORZIENING OMGEVINGSWET

DOELSTELLING

GEMEENTEN MOETEN EIND 2018 KLAAR ZIJN VOOR DE INVOERING VAN DE OMGEVINGSWET. IN DE PERIODE TOT 2024 ZULLEN INFORMATIEVOORZIENING EN DIENSTVERLENING ZICH DOOR ONTWIKKELEN. ENERZIJD LANDELIJK (HET DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET), ANDERZIJD BIJ GEMEENTEN EN ANDERE OVERHEDEN.

VERANTWOORDING KEUZE

Gemeenten worden met deze activiteiten in staat gesteld om te werken als één efficiënte overheid. Gezamenlijke ontwikkeling van processen en voorzieningen versterkt de samenhang en is efficiënter.

STATUS

Project gestart.

BUDGET

2016: € 1.650.000
2017: € 1.950.000

BETROKKENEN

Gemeenten, Omgevingsdiensten, Provincies, Waterschappen, Ministerie IenM.

PLANNING

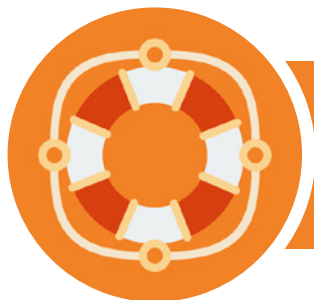
De invoering van de Omgevingswet, het Digitale Stelsel en de ontwikkeling van de gemeentelijke informatievoorziening zal in stappen gaan. De eerste aandacht gaat uit naar eind 2018, als de wet in werking treedt. Daarna wordt een ontwikkeling voorzien tot 2024. Dit voorstel gaat over de periode 2016/2017.

RESULTAAT

De belangrijkste resultaten zijn:

- Uitgevoerde projecten VIVO (Verkenning Informatievoorziening Omgevingswet): o.a. dienstverleningsprocessen, informatie-architectuur, standaarden gericht op de uitvoering van de Omgevingswet
- Een landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet dat optimaal bijdraagt aan de informatievoorziening van gemeenten en aan de ketensamenwerking
- Invoeringsondersteuning op het gebied van informatievoorziening, ICT en dienstverlening

DIENSTVERLENING INNOVATIEF STANDAARDISEREN

DOELSTELLING

GEMEENTEN KIEZEN MET INNOVATIEF STANDAARDISEREN IN DIENSTVERLENING VOOR EEN AANPAK DIE ERVOOR ZORGT DAT INNOVATIES IN DIENSTVERLENING EEN LANDELIJKE STANDAARD WORDEN, VOOR OVERHEIDSBREED GEBRUIK. ALLE PROJECTEN EN PILOTS DIE WORDEN ONDERSTEUND ZIJN HET INITIATIEF VAN EEN GEMEENTE EN/OF EEN MANIFESTPARTIJ. DEZE ZIJN DUS STEVIG VERANKERD IN DE UITVOERING. OM ZE VERDER TE HELPEN EN ERVOOR TE ZORGEN DAT ZE ECHT LANDELIJK GEBRUIKT GAAN WORDEN, WERKEN GEMEENTEN, VNG EN KING SAMEN IN WISSELENDE COALITIES MET ONDER MEER DE VGS, DE VDP, DE NVVB EN DE MANIFESTPARTIJEN. HET BELANG VAN BURGERS EN ONDERNEMERS GAAT OVER GEMEENTEGRENZEN HEEN, VANDAAR DAT WE HET ALS DIGITALE AGENDA COLLECTIEF MOETEN DOEN. HET STANDAARDISEREN VAN WERKPROCESSEN EN KETENS LEVERT EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BASIS OM DE DIENSTVERLENING TE VERBETEREN, IN TE SPELEN OP DE VERANDERINGEN IN DE MAATSCHAPPIJ EN EFFECTIEVER DE MOGELIJKHEDEN VAN NIEUWE TECHNOLOGIE TE BENUTTEN

VERANTWOORDING KEUZE

Deze activiteiten zijn erop gericht om te werken als één efficiënte overheid. Waarbij de besluitvorming is voorbehouden aan de overheid die erover gaat. Er is een noodzaak tot het slimmer bundelen van krachten om de dienstverlening eigentijds en marktconform te organiseren.

BETROKKENEN

Gemeenten, VGS, VDP, NVVB, Manifestpartijen, Uitvoeringsorganisaties.

PLANNING

Deze doorlopende activiteiten zijn al in gang gezet bij de start van DA2020.

STATUS

De aanpak, gericht op praktische toepassingen, kansen versterken en belemmeringen stap voor stap wegnemen heeft inmiddels geleid tot de eerste opschaaibare resultaten. Er wordt op basis van een concreet realisatieplan gewerkt aan collectivisering.

DIENSTVERLENING INNOVATIEF STANDAARDISEREN

RESULTAAT

- Projecten die een directe bijdrage leveren aan een gemeentelijke basis-dienstverlening die in de vorm gelijk is over alle gemeenten heen. Klantgerichte dienstverlening vanuit publiek belang: de leefwereld van burgers en ondernemers (ook de minder digitaal vaardigen) in plaats van de systeemwereld van gemeenten.
- Een pilot start met een initiatief in een gemeente of een manifestpartij. Met ondersteuning uit de Digitale Agenda wordt het initiatief in én met gemeenten omgezet in een werkende oplossing voor alle leden.
- Ondersteuning van gemeenten om zo snel mogelijk 'de basis op orde' te krijgen met behulp van collectief herontwerpen van werkprocessen en ketens.
- Gebruikmaken van landelijke voorzieningen en open standaarden bij het digitaal beschikbaar stellen, uitwisselen en verwerken van gegevens
- 2 tot 3 pilots Digitale Agenda worden grootschalig opgeschaald

BUDGET

€ 4.670.000

OPEN EN TRANSPARANT IN DE PARTICIPATIESAMENLEVING

De Digitale Agenda is er uiteindelijk op gericht om gemeenten in staat te stellen om open en transparant in de samenleving te staan. De samenleving wordt steeds dynamischer en complexer, met meer onzekerheden.

Gemeenten willen binnen deze informatie- en participatiesamenleving een proactieve rol (blijven) vervullen. Dit kunnen zij doen door strategisch gebruik te maken van informatie én door intelligent voor te sorteren op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

De vragen voor de komende tijd zijn: welke ondersteuningsvorm en aanpak hoort daar bij? Wat helpt gemeenten om een goede analyse te maken op die complexiteit en onzekerheid? Welke kansen kunnen gemeenten benutten om een katalysator te zijn voor maatschappelijke initiatieven die de participatiemaatschappij dichterbij halen?

De belangrijkste acties die antwoorden op deze vragen naderbij brengen zijn: gezamenlijk innoveren, het ontwikkelen van nieuwe vormen van sturen met informatie en het verkennen van de mogelijkheden voor regie op eigen gegevens door inwoners en ondernemers.

“De samenleving wordt steeds dynamischer en complexer, met meer onzekerheden.”

SAMEN INNOVEREN, GROTER HERGEBRUIK VAN INNOVATIES BIJ GEMEENTEN

DOELSTELLING

GEMEENTEN IN STAAT STELLEN OM HET INNOVATIETEMPO IN DE SAMENLEVING BIJ TE HOUDEN. HET BIEDEN VAN HET NETWERK, DE ONDERSTEUNING, HET PROCES EN DE KENNIS OM SNELLER EN SLIMMER SAMEN INNOVEREN MOGELIJK TE MAKEN.

VERANTWOORDING KEUZE

‘Samen te doen wat samen kan’.
Dit is gericht op alle drie de ambities van DA2020.

BETROKKENEN

Gemeenten, Leveranciers, Landelijke overheid, Uitvoeringsorganisaties, Wetenschap, Maatschappij, Inwoners en ondernemers

STATUS

Deze doorlopende activiteiten zijn al in gang gezet bij de start van DA2020.

RESULTAAT

- De pilotstarter is een breed gebruikt platform waar gemeenten slimmer en sneller samen kunnen innoveren.
- DA2020 biedt een flexibel, helder en efficiënt proces om deze innovaties te hergebruiken en breder op te schalen.
- Dit levert een verhoogde innovatiesnelheid op en geeft praktische successen van gemeente-geïnitieerde collectivisering.
- Door gebruik te maken van landelijke standaarden bevorderen we het hergebruik van gezamenlijk ontwikkelde oplossingen.

PLANNING

Loopt het hele jaar 2017.

BUDGET

€ 1.339.000

WERKEN BINNEN EEN DATAGEDREVEN GEMEENSCHAP / STURINGSINFORMATIE

DOELSTELLING

GEMEENTEN IN STAAT STELLEN OM MEE TE GROEIEN MET DE VERANDERENDE INFORMATIESAMENLEVING EN NIEUWE VORMEN EN METHODES VAN STURINGSINFORMATIE TE BENUTTEN.

VERANTWOORDING KEUZE

Gemeenten worden met deze activiteiten ondersteund om open en transparant in de participatiesamenleving te staan.

BETROKKENEN

Gemeenten, Uitvoeringsorganisaties, Wetenschap, Bedrijfsleven, Maatschappelijke organisaties.

STATUS

In 2016 worden verkenningen en de eerste pilots met gemeenten uitgevoerd.

RESULTAAT

- Technologieën en datagedreven werkwijzen doorontwikkelen
- Ondersteunen in de randvoorwaarden door een uitgewerkte sturingsinformatiearchitectuur
- Standaarden voor Open Data
- Praktijkbeproevingen (o.a. voor (Big) data analytics, Open Data)
- Opschalingen van ontwikkelde technologieën en werkwijzen

PLANNING

In 2017 wordt gericht aan de realisatie van enkele uitgevoerde pilots gewerkt.

BUDGET

€ 1.562.000

INZICHT EN DUIDING IN DE VERANDERENDE INFORMATIEMAATSCHAPPIJ

DOELSTELLING

DE INFORMATIEMAATSCHAPPIJ VERANDERT SNEL EN DE VERANDERINGEN ZIJN COMPLEX. DOOR DE INNOVATIES EN VERANDERINGEN GOED TE VOLGEN EN TE DUIDEN, WORDEN GEMEENTEN IN STAAT GESTELD DE ONZEKERHEDEN ALS GEVOLG VAN DE VERANDERENDE INFORMATIEMAATSCHAPPIJ TE REDUCEREN.

VERANTWOORDING KEUZE

Dit ondersteunt de ambitie om open en transparant te staan in de participatiemaatschappij.

BETROKKENEN

Gemeenten, Leveranciers, Landelijke overheid, Uitvoeringsorganisaties, Wetenschap, Maatschappij, Inwoners en ondernemers

STATUS

Deze doorlopende activiteiten zijn al in gang gezet bij de start van DA2020.

RESULTAAT

- Er is inzicht in en duiding van gemeentelijke innovaties.
- Thema's en trends die gesignaleerd worden in de gemeentelijke praktijk zijn up to date en voeden de gemeentelijke doorontwikkeling op de ambities.
- Identificeren en duiden van maatschappelijke / informatiekundige thema's gerelateerd aan sturingsinformatie met bestuurlijke relevantie
- Gemeenten worden met deze activiteiten gefaciliteerd om in te zetten op de winstgevende en succesvolle veranderingen in de informatiemaatschappij.

PLANNING

Loopt het hele jaar 2017

BUDGET

€ 149.000

REGIE OP EIGEN GEGEVENS

DOELSTELLING

MET DE GROEI VAN DE DIGITALE ECONOMIE DOEN STEEDS MEER MENSEN ONLINE ZAKEN MET BEDRIJVEN, OVERHEDEN EN MET ELKAAR. DIT LEIDT TOT EEN STEEDS GROTERE HOEVEELHEID GEGEVENS, WAARBIJ HET INDIVIDU BEPERKTE CONTROLE EN OVERZICHT HEEFT OP DE INHOUD EN VERSTREKKING VAN DIE GEGEVENS. ER ONTSTAAT STEEDS MEER DE BEHOEFTE NAAR EEN OMKERING VAN HET HUIDIGE DENKEN OVER GEGEVENSUITWISSELING. DAN GAAT HET OM HET IDEE DAT DE BURGER CENTRAAL STAAT IN HET UITWISSELEN VAN GEGEVENS DIE OVER HEM GAAN. DE BURGER WORDT ZELF DE REGISSEUR VAN ZIJN GEGEVENS, WAARBIJ HIJ TOEGANG HEEFT TOT ZIJN (GEVALIDEERDE) PERSOONLIJKE GEGEVENS EN KAN BESLUITEN DEZE TER BESCHIKKING TE STELLEN AAN EEN ANDERE ORGANISATIE VOOR HET GEBRUIK VAN EEN DIENST OF VANWEGE EEN WETTELIJKE VERPLICHTING.

VERANTWOORDING KEUZE

Inwoners en ondernemers krijgen meer regie over de gegevens die gemeenten over hen heeft. Ze kunnen zien over welke gegevens welke instantie beschikt, aan wie deze worden doorgeleverd en ze kunnen toestemming verlenen en intrekken aan bepaalde instanties om specifieke gegevens te gebruiken.

STATUS

Uit de impactanalyse die de gemeente Boxtel samen met Rotterdam heeft laten uitvoeren bleek dat het **QIY AFSPRAKENSTELSEL** veel potentieel heeft, maar dat het voor grootschalige implementeerbaarheid binnen de overheid nog te vroeg is. Er zijn nog geen grootschalige pilots uitgevoerd met het Qiy afsprakenstelsel, waardoor er nog geen volledig beeld geschetst kan worden van de mogelijkheden, vraagstukken en de eventuele risico's. Het e.e.a. kan zich pas bewijzen als er meer gebruik wordt gemaakt van het stelsel.

REGIE OP EIGEN GEGEVENS

RESULTAAT

- Beantwoording van de vragen die voortkomen uit de impactanalyse, de vraagstukken over het afsprakenstelsel zelf en de vragen rondom de rol van gemeenten, de verhouding van het stelsel tot de GDI bouwstenen en juridische aspecten.
- Proof of concept met beoordeling of collectivisering mogelijk is.

BETROKKENEN

Gemeenten, ICT leveranciers, BZK, Uitvoeringsorganisaties.

PLANNING

In samenwerking met het Rijk wordt dit concept verder uitgewerkt.

BUDGET

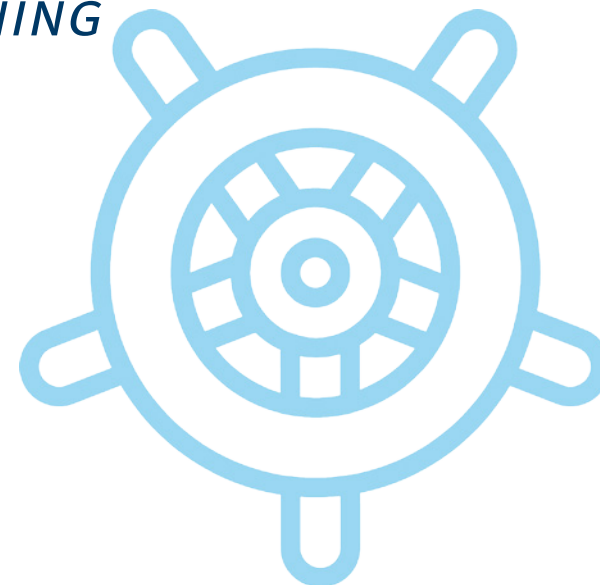
€ 533.000

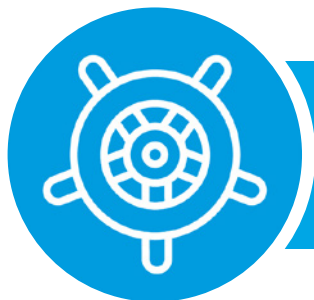

BIJLAGE 2

‘BESTUURSKRACHT DOOR COLLECTIEVE UITVOERINGSKRACHT’

VOORSTEL VOOR COLLECTIEVE I-VOORZIENINGEN & DIENSTVERLENING

INLEIDING

De afgelopen jaren zijn gemeenten al overtuigd van het nut van collectivisering van voorzieningen en dienstverlening. Al vele initiatieven en projecten hebben geleid tot aansprekende resultaten die grote voordelen voor gemeenten en hun inwoners en ondernemers teweeg brengen. De inwoner verwacht ook niet anders van gemeenten in een tijd waar door partijen zoals Bol.com en Coolblue de verwachtingen van de inwoner omtrent dienstverlening hoog zijn.

In de ALV van 2015 heeft deze beweging geleid tot een visie op hoe de collectivisering in 2020 gestalte moet hebben gekregen. Met als concrete opdracht de realisatie van de Digitale Agenda 2020.

De digitale agenda kent drie ambities:

1. Open en transparant in de participatiesamenleving
2. Werken als 1 efficiënte overheid
3. Massaal digitaal, maatwerk lokaal

Deze notitie beschrijft hoe de VNG gemeenten wil faciliteren bij de derde ambitie Massaal digitaal, maatwerk lokaal.

Een logische volgende stap in de collectivisering is het verder inrichten van collectieve voorzieningen maar ook het borgen van de governance en financiering. Om deze volgende stap voor te bereiden is een verkenning uitgevoerd onder diverse geleidingen

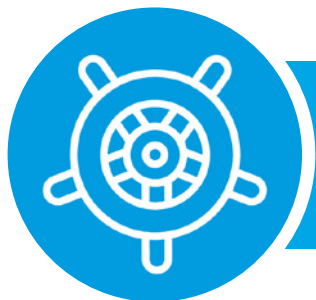
van gemeenten en samenwerkingsverbanden. De uitkomst van de verkenning is met de vraag 'hoe verder naar de ALV' voorgelegd aan een brede groep vertegenwoordigers van gemeenten en samenwerkingsverbanden. Dit heeft uiteindelijk geleid tot onderhavig voorstel.

Het voorstel is mede opgesteld met de Commissie D&I en besproken met vertegenwoordigers van VIAG, IMG100.000+, Vereniging van Gemeentesecretarissen en de Vereniging van Directeuren Publiekszaken. Hierdoor heeft het voorstel een breed draagvlak bij gemeenten.

De ALV wordt gevraagd, mede in het kader van de uitvoering van de Digitale Agenda 2020 voor het jaar 2017 en ter voorbereiding van nadere besluitvorming in de BALV van november 2016, opdracht te geven voor de volgende stap in de collectivisering.

De ALV:

1. Stemt in met de voorbereiding voor het uitwerken van een uitvoeringsstructuur op coöperatieve basis voor collectieve informatievoorzieningen en dienstverlening inclusief governance en wijze van financiering.
2. Stemt in met de financiering van de kosten voor de uitvoering van de collectivisering in 2016 en 2017 door een uitname uit het gemeentefonds van totaal € 2.550.000.

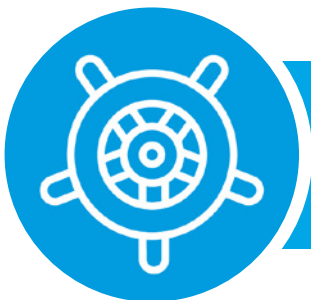

HET ORGANISEREN VAN COLLECTIEVE INFORMATIEVOORZIENINGEN & DIENSTVERLENING

Als onderdeel van de uitvoering van de Digitale Agenda 2020 is de VNG voornemens om op basis van de actuele vraag, gemeenten te ondersteunen bij de collectivisering van gemeentelijke informatievoorzieningen en gemeentelijke dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Deze ondersteuning heeft tot doel gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden te ontzorgen op het gebied van de gemeentelijke dienstverlening, informatievoorziening en de ICT-voorzieningen die de gemeentelijke dienstverlening ondersteunen.

Collectiviseren helpt gemeenten om goede randvoorwaarden te scheppen voor het uitvoeren van hun taken. Hierdoor zijn gemeenten meer in staat de maatschappelijke waarden te verhogen, meer in control en wordt gebruik gemaakt van elkaars innovatiekracht. Daarnaast is er sprake van bundeling van de gemeenschappelijke vraag bij het meer collectief inkopen en het (laten) realiseren en beschikbaar stellen van oplossingen.

Deze bundeling sluit aan op in de laatste jaren voor het collectief van gemeenten gerealiseerde initiatieven zoals: de collectieve aanbesteding voor mobiele telecommunicatie, de Informatiebeveiligingsdienst, het 14+ netnummer en eerdere initiatieven op het gebied van het Sociaal Domein zoals het Gemeentelijk Gegevensknooppunt, de NUP-voorzieningen, enzovoorts.

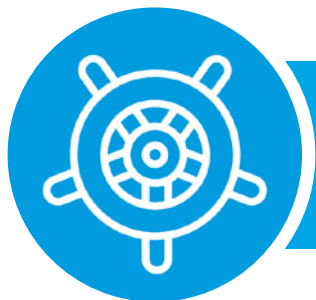
RESULTATEN UIT DE VERKENNING

Om een goed beeld te krijgen van hoe collectivisering succesvol tot stand kan komen is een verkenning uitgevoerd. Kernadvies van deze verkenning bestaat uit drie onderdelen:

1. Organiseer collectivisering langs drie lijnen: Een uitvoeringsorganisatie, een regiegroep en mandatering van gemeenten onderling;
2. Creëer vertrouwen door succes;
3. Ga aan de slag: maak een realisatieplan.

Succesvolle collectieve voorzieningen en projecten.

WAAROM COLLECTIVISERING?

‘Werken aan/in een generieke informatie- en ict-infrastructuur geeft ruimte voor lokaal maatwerk op inhoud en dienstverlening en daardoor meer publieke waarde’

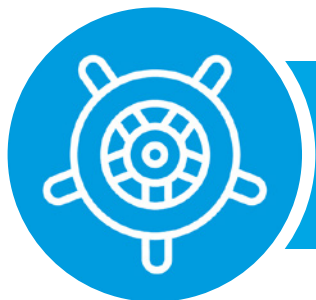
Vanuit een basis informatievoorziening en ICT-infrastructuur kunnen grote verschuivingen in dienstverlening en besparingen worden gerealiseerd. Dit kan door zaken waarin gemeenten niet onderscheidend zijn op een meer collectieve wijze te organiseren. Uitkomst van de verkenning is dat op drie gebieden collectivisering succesvol kan zijn:

1. Generieke dienstverlening;
2. Datagedreven sturing, beveiliging en privacy;
3. Gemeente-cloud.

Veel gemeenten zoeken elkaar al op voor samenwerking op deze zaken. De beweging die we nu inzetten, is ter versterking van deze initiatieven. Nog meer bundeling van de krachten kan de efficiency, die al wordt bereikt door regionale samenwerkingsverbanden, nog verder vergroten. Het is niet de bedoeling dat we alles collectiviseren,

maar dat we heldere keuzes maken voor collectivisering van die I-voorzieningen die het verschil maken.

In de afgelopen jaren is al de nodige ervaring opgedaan met collectivisering van I-voorzieningen. Te denken valt aan de recente ontwikkeling van [HET GEMEENTELIJK GEGEVENSKNOOPPUNT](#). Een inmiddels onmisbare schakel in het Sociaal Domein. Een nieuwe ontwikkeling die de VNG tot stand heeft gebracht nog voordat de nieuwe wetgeving in het sociaal domein in werking trad. Juist door dit soort collectieve voorzieningen proactief te realiseren kan grote winst worden behaald bij de invoering van nieuwe wetgeving.

WAAROM COLLECTIVISERING?

Ook vervanging van bestaande beleidsarme gedecentraliseerde voorzieningen biedt mogelijkheden. Bijvoorbeeld [DE GEZAMENLIJKE AANBESTEDING VAN GEMEENTELIJKE MOBIELE TELEFONIE](#).

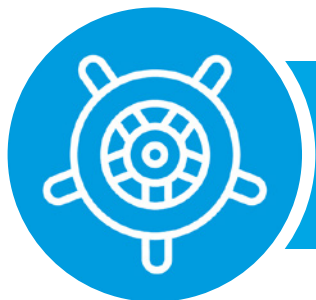
De mantelovereenkomst gaat een aanzienlijke financiële besparing opleveren voor de deelnemende gemeenten. Direct winst die ten goede kan komen van voorzieningen voor de inwoners en ondernemers in die gemeenten.

Op deze voet wil de VNG voortgaan om gemeenten te faciliteren bij het verder investeren in collectieve voorzieningen waarbij de publieke waarde zo hoog mogelijk is, maar waarbij zo min mogelijk legitimiteitsissues ontstaan. Dat wil zeggen dat, alhoewel de gemeenteraad er formeel over gaat, de publieke waarde die de voorziening oplevert, per gemeente niet onderscheidend is. Juist door dit type voorzieningen collectief te organiseren, spelen gemeenten middelen vrij die ze kunnen inzetten om het maatwerk op andere gebieden van dienstverlening te versterken en daarmee hun publieke waarde verder te verhogen. Te denken valt bijvoorbeeld aan een collectieve voorziening voor datagedreven sturing. De intelligentie en techniek voor de oplossing wordt centraal georganiseerd en beschikbaar gesteld en gemeenten kunnen op maat vragen stellen aan de voorziening ([zie kader Datagedreven sturing](#)). Heel concreet kan het ook leiden tot een expertpool voor bijvoorbeeld functionarissen gegevensbescherming die de verplichting invullen dat iedere gemeente over een dergelijke functionaris beschikt. Het is de overtuiging van de vertegenwoordigers die hebben meegedacht

aan dit voorstel dat dit soort collectivisering nieuwe kansen biedt aan gemeenten om hun beleid en dienstverlening nog beter vorm te geven.

CASUSBESCHRIJVING DATAGEDREVEN STURING

Het dagelijks doen en laten van inwoners, bedrijven en organisaties is een rijke bron van data. We willen met deze data meer publieke waarde genereren. Waar liggen oorzaken en verbanden? Waarom zien we op de ene plek positieve ontwikkelingen en gaat het in een ogenschijnlijk vergelijkbare situatie ergens anders mis? Kunnen we beter anticiperen op de toekomst en vroegtijdig bijsturen? Een antwoord op deze vragen kan worden bereikt met een collectieve digitale voorziening voor gemeenten die instrumenten biedt op het gebied van data en datagedreven sturing. Door de voorziening centraal beschikbaar te stellen, ontstaat een aantal voordelen voor gemeenten en inwoners. Zo kunnen met landelijke gegevens en bronnen bredere en diepgaandere analyses worden uitgevoerd met borging van de privacy. Verder kunnen de kosten voor het gebruik van een dergelijke voorziening en daarbij inbegrepen inkoop van data en toepassing van vooruitstrevende technologieën, zoals kunstmatige intelligentie en big data, gedeeld worden. Hiermee kunnen nieuwe verbanden gelegd worden, waarop beleid en diensten afgestemd kunnen worden.

AMBITIE

In de afgelopen maanden is in samenspraak met gemeentelijke koepelorganisaties, gemeentelijke bestuurders, gemeentesecretarissen en adviespartijen, de onderstaande ambitie geformuleerd. Deze ambitie is van toepassing op de collectieve gemeentelijke informatievoorziening.

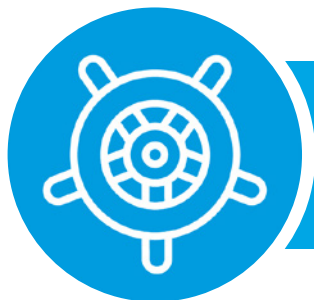
De gemeentelijke i-ambitie voor 2020 luidt:

‘EEN LOKALE OVERHEID DIE OOK DIGITAAL DE MEEST NABIJE OVERHEID IS EN (DAARMEE) SAMEN MET INWONERS EN ONDERNEMERS VORMGEEFT AAN DE SAMENLEVING. DOOR OP EEN SLIMME EN INNOVATIEVE MANIER GEBRUIK TE MAKEN VAN INFORMATIETECHNOLOGIE, SLUITEN DE UITVOERINGSPRAKTIJK EN DE BESTUURLIJKE PRAKTIJK AAN BIJ WAT MAATSCHAPPELIJK GEVRAAGD WORDT.’

In operationele zin resulteert dit in de volgende beweging:

GEMEENTEN NEMEN STEEDS MINDER ICT INDIVIDUEEL AF EN GAAN STEEDS MEER IN SAMENWERKINGSVERBANDEN EN SHARED SERVICE CENTRA ACTEREN. DAARNAAST BUNDELEN GEMEENTEN IN TOENEMENDE MATE DE VRAAG NAAR STANDAARDPRODUCTEN (TELEFONIE, DATACENTERS, WERKPLEKKEN). DE RANDVOORWAARDEN VOOR EEN EFFECTIEVE EN EFFICIËNTE INZET VAN INFORMATIEVOORZIENING (ZOALS BIJV. LEVERANCIERSMANAGEMENT) ORGANISEREN GEMEENTEN STEEDS VAKER SAMEN EN IN SAMENWERKING MET ANDERE OVERHEDEN.

Deze ambitie en beweging vragen nu om de volgende stap.

AANPAK

Bovenstaande ambitie en beweging vragen een gedegen aanpak. Het bestuur van de VNG stelt voor om voor het realiseren van deze ambitie de collectivisering zodanig in te richten dat gemeenten invloed en zeggenschap behouden. Welk type inrichting het beste past, wordt nader onderzocht en besproken met de betrokken stakeholders. Voor het onderzoek en de voorbereiding van een besluit over de inrichting zal, na opdrachtverstrekking door de ALV in het kader van de Digitale Agenda 2017, een gedetailleerd plan van aanpak worden opgesteld dat samen met gemeenten nog 2016 zal worden uitgevoerd.

Als eerste wordt een kwartiermakersorganisatie ingericht die zich bezig zal houden met het onderzoeken welke inrichting het beste past. Hierbij zullen, evenals bij de verkenning, de diverse koepelorganisaties worden betrokken.

Tegelijkertijd zal op basis van de verkenning een opdracht worden meegegeven aan deze kwartiermakersorganisatie om, mede op advies van het Gemeentelijk Portfolio Overleg en commissie D&I een uitvoeringsplan op te stellen dat in 2017 moet leiden tot het beschikbaar komen van eerste collectieve voorzieningen. Daarbij valt te denken aan zaken als de voormelding WOZ, digitale aangifte overlijden en aanbesteding vaste telefonie en dataverkeer.

Het doel is om in de Bijzondere ALV van november een definitief voorstel aan de leden voor te leggen dat zal leiden tot het effectueren van de (nieuwe) inrichting op 1 januari 2017. Het jaar 2017 wordt gebruikt voor de verdere inrichting en het op basis van het uitvoeringsplan organiseren en realiseren van volgende collectieve voorzieningen. Daarnaast zal worden gestart met het onderzoeken van lange termijn collectivisering zoals de mogelijkheden voor de inrichting van een Gemeentecloud dan wel een Overheidscloud.

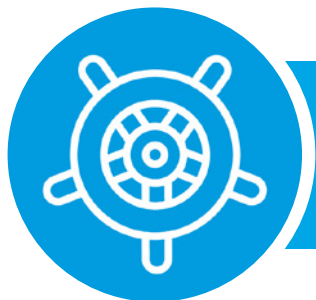
Een van de uitgangspunten van de collectivisering is: voorkoming van vendor lock in, het voorkomen dat er verplichte winkelnering ontstaat.

Het streven is dat alle gemeenten gebruik kunnen maken van de collectieve voorzieningen, maar dat afname niet verplicht is voor alle producten. Het zal wel zo zijn dat, hoe meer gemeenten gebruik maken van de collectieve voorzieningen, hoe groter de schaalvoordelen worden. De stakeholders betrokken bij de verkenning adviseren bij deelname aan een voorziening geen maatwerk meer toe te staan. De ervaring van bestaande samenwerkingsvormen leert dat maatwerk tot grote risico's leidt voor de continuïteit van het samenwerkingsverband.

Het motto moet zijn:

DEELNAME IS VRIJ, MAAR BIJ DEELNAME GEEN MAATWERK.

FINANCIERING

Voor de eerste fase van inrichting in 2016, nader onderzoek en bepaling van onder meer de juridische vorm, de financiering en opstellen van meerjarenplan, is een bedrag van € 550.000 nodig.

Voor 2017 is nu moeilijk een inschatting te maken van de kosten omdat dit mede afhankelijk is van de wijze van collectiviseren. Vaststaat dat voor de verdere vormgeving en inrichting financiële middelen nodig zijn. Omdat wij nu nog niet kunnen inschatten welke vorm de collectivisering zal krijgen maar wel vinden dat er een start moet worden gemaakt en wij voor het begrotingsjaar 2017 alleen in de ALV van juni 2016 middelen kunnen alloceren, stellen wij voor om voor 2017 een bedrag beschikbaar te stellen.

Wij verwachten dat met een budget van € 2.000.000 in 2017 de inrichting vorm kan worden gegeven en geplande nieuwe voorzieningen collectief kunnen worden gerealiseerd. De keuze van de voorzieningen zal in overleg met het GPO en de commissie D&I worden bepaald.

Afhankelijk van de inrichting, meerjarenplan en gelet op de separate besluitvorming over de financiering van door de VNG uit te voeren collectieve voorzieningen voor 2018 en verder, kan de financiering van de I voorzieningen vanaf dat jaar vorm worden gegeven. Hierbij zal ook worden onderzocht of investering/voorfinanciering door een lening, van bijvoorbeeld de Bank Nederlandse Gemeenten, tot de mogelijkheden kan behoren.

BIJLAGE 3

INVOERING VAN DE OMGEVINGSWET

*DIENSTVERLENING,
INFORMATIEVOORZIENING EN INNOVATIE*

DE OMGEVINGSWET

Het doel van de Omgevingswet is het mooier, schoner en veiliger maken van de leefomgeving. De nieuwe wet vervangt vanaf 2019 de bestaande wetten in het ruimtelijk domein en zorgt voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. Een uitgangspunt is dat afwegingen zoveel mogelijk op decentraal niveau worden gemaakt. Belangrijk is dat hierbij vroegtijdig wordt samengewerkt met inwoners, ondernemers, belangenorganisaties en met andere overheden. Als zij inbreng hebben bij de totstandkoming van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en grote projecten komt de aanwezige kennis en creativiteit op tafel. Dat vergroot de kwaliteit van de besluitvorming en het draagvlak en dat leidt uiteindelijk tot snellere besluitvorming.

De continue zorg voor de kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving en ruimte voor ontwikkeling is vastgelegd in de vier verbeterdoelen van de Omgevingswet:

- een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving;
- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

DE OMGEVINGSWET

DIENTVERLENING EN INFORMATIEVOORZIENING

De invoering van de Omgevingswet is een majeure operatie en de realisatie van de verbeterdoelen is in belangrijke mate afhankelijk van de informatievoorziening.

Enerzijds betekent het de ontwikkeling van een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), dat voldoet aan de behoeften van inwoners, bedrijven en gemeenten. Het Digitaal Stelsel zal door alle overheden worden gebruikt en bevat gebruiksfuncties, gegevensverzamelingen en informatiehuizen. Aan de andere kant zal de gemeentelijke informatievoorziening zo moeten worden ingericht dat de dienstverlening optimaal kan worden vormgegeven en de doelstellingen van de Omgevingswet worden bereikt. Dit hoeft niet in één keer. Er is een lange transitieperiode voorzien, die reeds is gestart en omstreeks 2024 eindigt. In een aantal ontwikkelstappen zal het DSO worden ontwikkeld.

RELATIE MET DE DIGITALE AGENDA 2020

De invoering van de Omgevingswet gebeurt vanuit het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' dat samen met het ministerie van Infrastructuur en Milieu, Interprovinciaal Overleg en Unie van Waterschappen wordt uitgevoerd. De basis hiervoor is het Bestuursakkoord dat in de zomer van 2015 tussen alle partijen is gesloten. Het eigenaarschap voor het programma, waar Digitalisering onderdeel van is, ligt binnen VNG bij het Fysiek domein. Voor een aantal onderwerpen die te maken hebben met informatievoorziening en dienstverlening is het efficiënter en effectiever om ze landelijk of collectief met gemeenten te organiseren. Bij de recente decentralisaties in het sociale domein zijn hier goede ervaringen mee opgedaan. Daarom wordt voor informatievoorziening en dienstverlening aangesloten bij de strategie van de Digitale Agenda 2020 (DA2020). Hiermee benutten we de kracht van gemeenten en komen zij in de positie om de Omgevingswet uit te voeren.

De Digitale Agenda 2020 biedt de kaders voor de ontwikkeling van de dienstverlening en informatievoorziening bij gemeenten. Enerzijds betekent dit dat initiatieven uit de gemeentelijk praktijk worden gestimuleerd, zodat geleerd wordt van elkaar. Anderzijds betekent het ook een meer collectieve benadering, waarbij standaardisatie en het perspectief van het gehele (interbestuurlijke) Digitaal Stelsel Omgevingswet een rol spelen.

DE OMGEVINGSWET

OPEN EN TRANSPARANT IN DE PARTICIPATIESAMENLEVING

Innovaties in het ruimtelijk domein op het gebied van informatievoorziening en dienstverlening worden met en door gemeenten uitgewerkt en uitgetoetst. In 2017 zullen (interbestuurlijke en gemeentelijke) pilots worden uitgevoerd. Gedurende de hele invoeringsperiode zullen technologische en maatschappelijke ontwikkelingen meegenomen worden. Hierbij zal ook de verbinding worden gelegd met onderzoeksinstituten, universiteiten/hogescholen en bedrijven.

De Omgevingswet gaat uit van een gelijke informatiepositie van overheden, initiatiefnemers en belanghebbenden. Dossiers zullen inzichtelijk moeten zijn en beslissingen transparant. Dat vraagt veel van de data die in het DSO beschikbaar komt, maar ook van de totstandkoming van gemeentelijke besluiten. Onderzocht zal worden hoe deze ambitie kan worden gerealiseerd en wat dat betekent voor de digitale informatievoorziening en aanvullende, fysieke, dienstverlening.

De Monitor Fysiek Domein wordt vanaf 2016 met de andere overheden opgezet en uitgewerkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bestaande instrumenten, zoals Waar Staat Je Gemeente, en van de ervaringen met de transitie-monitor Sociaal Domein.

WERKEN ALS ÉÉN EFFICIËNTE OVERHEID

Samenwerking tussen bevoegd gezag (en omgevingsdiensten) zal intensiever worden. Door de Omgevingswet verschuift het zwaartepunt van het werk van vergunningverlening naar integrale planvorming en toezicht & handhaving. Werkprocessen wijzigen daardoor drastisch, net als de bijbehorende informatievoorziening. Ruimtelijk beleid en regels, ook van rijk, provincies en waterschappen worden in samenhang gepresenteerd. De ICT-middelen om tussen overheden, maar ook met maatschappelijke partners samen te werken, moeten tijdig beschikbaar komen. Het gaat hierbij om loketfuncties, samenwerkingsruimte en informatiehuizen, maar ook om de benodigde efficiënte aansluiting op het DSO.

Om dit mogelijk te maken, zal de informatievoorziening verder gestandaardiseerd moeten worden. Zowel technische en processtandaarden zijn nodig, maar ook standaardisatie van begrippen. Hiervoor is een interbestuurlijke werkgroep Standaarden ingesteld die hier richting aan geeft.

DE OMGEVINGSWET

MASSAAL DIGITAAL MAATWERK LOKAAL

De onderdelen waar gemeenten zich individueel niet op onderscheiden worden zoveel mogelijk samen opgepakt. Van belang is dat de gemeentelijke beleidsvrijheid in het ruimtelijk domein overeind blijft. Hierbij moet een goede balans worden gebracht tussen beleidsvrijheid in het ruimtelijk domein (omgevingsbeleid) en hoe dat organisatorisch en informatiekundig het beste kan worden georganiseerd.

Aansluiting op bestaande voorzieningen, zoals MijnOverheid en basisregistraties, is voor de gemeenten een belangrijke voorwaarde. Alleen als dit om goede redenen niet mogelijk is, kunnen alternatieven worden onderzocht.

Privacy en informatieveiligheid spelen ook bij de informatievoorziening voor de Omgevingswet een grote rol. In beginsel is sprake van open data, maar in sommige gevallen is vertrouwelijkheid van belang. Het DSO kent een hoge mate van beschikbaarheid en de informatie moet betrouwbaar zijn voor gemeenten, initiatiefnemers en belanghebbenden om mee te kunnen werken.

VERKENNING INFORMATIEVOORZIENING OMGEVINGSWET (VIVO)

VERKENNING INFORMATIEVOORZIENING OMGEVINGSWET (VIVO)

Om de impact van de Omgevingswet op de gemeentelijke informatievoorziening in beeld te brengen, is in het eerste kwartaal van 2016 een Verkenning Informatievoorziening Omgevingswet (VIVO) uitgevoerd. Dit is analoog aan de aanpak die in het Sociaal Domein is gehanteerd en zal na deze eerste stap een vervolg krijgen.

VIVO kende de volgende structuur, waarbij in ieder van deze sporen de relatie met de Digitale Agenda wordt gelegd:

- Wet- en regelgeving, instrumenten en Regelbeheer
- Dienstverlening
- Bedrijfsarchitectuur
- Informatiearchitectuur
- Privacy en Informatieveiligheid
- Relatie- en stakeholdermanagement

Ook provincies en waterschappen hebben VIVO's uitgevoerd en kijken wat collectief, landelijk of met andere overheden gerealiseerd kan worden.

DE OMGEVINGSWET - 2016 EN 2017

2016 EN 2017

De volgende activiteiten voor 2016 en 2017 worden voorzien:

INFORMATIEVOORZIENING, DIENSTVERLENING EN INNOVATIE

- De VNG voerde begin 2016 de Verkenning Informatievoorziening Omgevingswet (VIVO) gericht op het gemeentelijk domein uit.
- Het uitvoeren van de projecten die uit VIVO volgen, zoals het ontwerpen van processen en dienstverleningsconcepten (vanuit het perspectief van initiatiefnemers, via klantreizen), inrichtingsvarianten voor processen van gemeenten en omgevingsdiensten, ontwerpen van een GEMMA domeinarchitectuur, informatiemodellen, zaaktypen, gegevensmodellen en aansluitvoorzieningen.
- Het participeren in de projecten die leiden tot realisatie van het Digitale Stelsel Omgevingswet.
- Meewerken aan de informatiehuizen in het Digitaal Stelsel. Informatiehuizen zijn voorzieningen die themagewijs (bijvoorbeeld: lucht, water, ruimte) informatieproducten leveren. Gemeenten worden leverancier van gegevens en gebruikers van de informatie. In 2016 en 2017 is vanuit gemeenten inzet nodig voor verdere verkenning van het gebruikersperspectief.
- Voorbereiden van de noodzakelijke vernieuwing van het gemeentelijk ICT-landschap, waaronder collectieve gemeentelijke aansluiting op de (ver)nieuw(d)e centrale systemen en collectivisering van gemeentelijke informatievoorziening.
- Stimuleren, begeleiden en opschalen van bottom-up initiatieven, innovaties en het uitvoeren van pilots/livingslabs en het stimuleren van innovatieve ontwikkelingen bij diverse aspectgebieden van de Omgevingswet
- Koppelen van de veranderaanpak en de Informatievoorziening: de consequenties van de veranderaanpak en verandertypen voor IV/ICT worden uitgewerkt. Hierbij wordt rekening gehouden met de verschillen in tempo, ambitieniveau en uitgangssituatie bij de individuele gemeenten en omgevingsdiensten.

DE OMGEVINGSWET - 2016 EN 2017

ONDERHOUDEN VIVO NETWERK

- Het continueren van het binnen VIVO ontwikkelde multidisciplinaire netwerk uit gemeenten. De succesvolle ateliersessies worden voortgezet.
- De verbinding met stakeholders activeren en behouden. Dit zal gebeuren door geregeld te overleggen met belangrijke gemeentelijke groeperingen, zoals IMG100.000+, VIAG, G4, G32.
- Voortzetten van de samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Milieu, IPO en UvW bij de uitwerking van het DSO en het afstemmen van ICT-ontwikkelingen.
- Leveranciersmanagement.

FINANCIËLE PARAGRAAF

FINANCIEEL AKKOORD

Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen hebben in april 2016 financiële afspraken gemaakt over de invoering van de Omgevingswet. In dit onderhandelaarsakkoord is een principe-afpraak gemaakt over de verdeling van de kosten en besparingen:

- Investeringskosten voor de invoering van de wet zijn voor rekening van het Rijk. Dit zijn bijvoorbeeld de eenmalige kosten voor de centrale digitale voorzieningen en het inrichten van informatiepunten;
- Alle overheden zijn zelf verantwoordelijk voor de eigen transitiekosten, zoals het volgen van opleidingen, organisatie- en cultuurveranderingstrajecten en aanpassing van eigen digitale voorzieningen. Wel stelt het Rijk budget voor de collectieve invoeringsondersteuning van decentrale overheden beschikbaar. Voor de ondersteuning specifiek voor gemeenten gaat het om maximaal € 13 miljoen;
- De structurele uitvoeringskosten worden verdeeld via een verdeelsleutel. Een belangrijk punt hierbij is de afspraak dat er geen verrekening van de structurele kosten komt door uitname uit het Gemeentefonds.
- De wijze waarop het fysieke domein in de toekomst kan worden gefinancierd wordt onderzocht. Daarin worden ook de gevolgen van minder vergunningverlening en meer handhaving bekeken.

Aan deze afspraken zijn maximale bedragen gekoppeld. Om de financiële risico's beheersbaar te houden wordt het digitale stelsel dat ondersteunend is voor de wet stap voor stap ontwikkeld. Besluitvorming vindt plaats tijdens een structureel overleg tussen de koepels en het Rijk op basis van uitgewerkte business cases.

FINANCIËLE PARAGRAAF

DIGITALE AGENDA 2020: BEGROTING 2016/2017

Aanvullend op de afspraken in het financieel akkoord en de bijdrage die gemeenten krijgen voor de invoeringsondersteuning, zijn specifiek voor de collectieve aanpak van de digitalisering de komende jaren aanvullende middelen nodig. De hieronder opgenomen kosten zijn bedoeld om als gemeenten collectief voorbereid te zijn en te blijven op de invoering van de Omgevingswet (aspecten Informatievoorziening, dienstverlening en innovatie) via de aanpak van de Digitale Agenda 2020 en het uitvoeren van projecten zoals VIVO.

Een aantal (potentiele) kosten zijn in deze begroting niet meegenomen:

- De realisatie van een knooppunt of aansluitvoorziening: Analoot aan het Sociaal Domein wordt een Knooppunt voorzien. De kosten hiervan zijn niet in onderstaande tabel meegenomen. Enerzijds omdat de gewenste functionaliteit van een dergelijk knooppunt nog niet helder genoeg is om het investeringsbedrag te kunnen bepalen. Anderzijds omdat nog niet bekend is of dit knooppunt deel uitmaakt van het Digitaal Stelsel Omgevingswet
- Uit VIVO en de ontwikkeling van het DSO kunnen nog andere vervolgonderzoeken en verdiepingen voortkomen die aanleiding geven tot nieuwe projecten of uitbreiding van al genoemde projecten.

ACTIVITEITEN	KOSTEN COLLECTIEF GEMEENTEN	
	2016	2017
Informatievoorziening, Dienstverlening en Innovatie, VIVO Aanpak volgens Digitale Agenda 2020	€ 1.650.000	€ 1.950.000

BIJLAGE 4

POSITION PAPER PRIVACY

POSITION PAPER PRIVACY

INLEIDING

Privacy staat hoog op de bestuurlijke agenda. Privacy speelt een rol in de relatie tussen burger en overheid. Gemeenten moeten zorgvuldig en veilig, proportioneel en vertrouwelijk omgaan met het verzamelen, bewaren, beheren en gebruiken van persoonsgegevens en andere informatie die de persoonlijke levenssfeer van burgers raakt. Burgers moeten daarop kunnen vertrouwen; privacy is immers een grondrecht. Als burgers dat vertrouwen niet hebben, dan kan dat er onbedoeld toe leiden dat zij geen hulp vragen of geen beroep doen op de gemeentelijke dienstverlening. Bovendien schaadt het het algemene vertrouwen in de overheid; we hebben dat in de afgelopen jaren gezien na berichten in de media over gemeenten en privacy. Gemeenten hebben er dan ook collectief belang bij dat privacy en gegevensbescherming hoog in het vaandel staan. Gemeenten zijn daar dagelijks mee bezig. Dit goed doen is complex en wordt steeds complexer door onder andere de technische mogelijkheden, de decentralisaties en grote uitdagingen op het terrein van (openbare orde &) veiligheid en nieuwe Europese wetgeving, zoals de Meldplicht Datalekken en de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid over persoonsgegevens en gegevensuitwisseling op alle terreinen waar ze actief zijn. Dat geldt voor taken op het gebied van de basisadministraties, openbare orde en veiligheid, en zeker voor de (nieuwe) taken in het sociaal domein.

INTEGRAAL WERKEN MET RESPECT VOOR PRIVACY

Voor alle terreinen geldt dat gemeenten steeds meer in de positie van ketenregisseur komen. Deze ketens zijn niet beperkt tot één domein. Het leven van mensen beperkt zich immers ook niet tot één domein. Zo komen hulpvraagstukken in het sociaal domein bijvoorbeeld ook als veiligheidsvraagstuk om de hoek als het gaat om leefbaarheid in wijken en buurten. Vraagstukken die op hun beurt niet los staan van vragen rondom wonen, werk en onderwijs.

Om efficiënt en effectief diensten te kunnen verlenen en de integrale ondersteuning te kunnen bieden waar mensen op rekenen, is het soms nodig om informatie te delen met partners in ketens en over de grenzen van domeinen heen. Het gaat daarbij vaak om zeer persoonlijke gegevens van mensen die kwetsbaar zijn en afhankelijk van de ondersteuning en hulp van gemeenten. Het is daarom de plicht van gemeenten om integraal te werken op een manier die de privacy van burgers respecteert. Dit is niet altijd even eenvoudig. Dat komt onder andere door verschillen in regelgeving en de interpretatie daarvan ('wat wel of niet mag'), technische mogelijkheden ('wat wel of niet kan') en de manier waarop de informatiebeveiliging is vormgegeven.

Een gezamenlijke aanpak is nodig om onder meer (de interpretatie van) regelgeving te verduidelijken en technische mogelijkheden te verbeteren.

POSITION PAPER PRIVACY

UITDAGINGEN VOOR GEMEENTEN

Gemeenten moeten enerzijds werken aan versterking van het vertrouwen van burgers dat gemeenten en ketenpartners goed omgaan met hun privacy en (persoons)gegevens. Anderzijds moeten en willen gemeenten werken aan meer en betere samenwerking in ketens en over domeinen heen. Daarvoor is het (soms) nodig informatie meer en beter te delen, ook privacygevoelige informatie. Dit is geen kwestie van het één OF het ander, maar van het één EN het ander. In ons beleid en onze uitvoering moeten we als gemeenten steeds het (grond)recht op privacy respecteren. Communicatie over wie wat doet met gegevens en waarom is daarbij van groot belang. Tegelijkertijd moeten we ons beleid en onze werkwijzen zo maken dat we integraal kunnen werken en goede en efficiënte dienstverlening kunnen bieden. Burgers, bedrijven en ketenpartners rekenen daarop. Proportionaliteit is daarbij een kernbegrip.

Gezamenlijke aanpak

Een gezamenlijke aanpak is essentieel om de rol van betrouwbare eerste overheid te kunnen blijven waarmaken, omdat

- het borgen van privacy en een correcte gegevensbescherming in alle gemeenten van groot belang zijn voor het vertrouwen van burgers, bedrijven, ketenpartners en medeoverheden in gemeenten;
- gemeenten daarbij voor een grote opgave staan door nieuwe Europese privacywetgeving, vergaande technische mogelijkheden en de decentralisaties;
- het (integraal) werken in ketens en over domeinen heen vraagt om afstemming van (de interpretatie van) regelgeving, techniek en werkwijzen;
- gemeenten niet alleen verantwoordelijk zijn voor het borgen van de privacy van de burger en het zorgvuldig omgaan met zijn persoonsgegevens in hun eigen organisatie, maar ook (mede) verantwoordelijk zijn voor het borgen van privacy en het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens in de ketens die zij regisseren en de netwerken waarin ze samenwerken;
- gemeenten aangeven hun inzet op het gebied van het privacyvraagstuk te willen versterken en collectiviseren.

POSITION PAPER PRIVACY

OPDRACHT VOOR DE VNG

Het VNG-bestuur ondersteunt deze wens om het privacyvraagstuk collectief op te pakken. Het generiek en collectief organiseren van een antwoord op het privacyvraagstuk sluit aan bij de ambities van de Digitale Agenda 2020: niet reactief maar proactief en wat samen kan ook samen doen.

Het bestuur stelt voor om:

1. Privacy op te nemen in de prioriteitenagenda van de VNG voor 2017.
2. Onderzoek te doen naar wat privacy betekent in de informatiesamenleving en wat dit betekent voor de (vertrouwens)relatie tussen burgers en de (gemeentelijke) overheid.
3. Aandacht te besteden aan de wijze waarop gemeenten communiceren met onze burgers en partners over (hoe wij omgaan met) privacy.
4. Overleg te hebben met de Autoriteit Persoonsgegevens en andere belangrijke (inhoudelijke) partners over de versterking van de privacybescherming in het gemeentelijke domein.
5. Samen met gemeenten de behoeften en mogelijkheden van samenwerking en van (collectieve) ondersteuning bij het borgen van privacy (juridisch, technisch, procesmatig, uitvoerend) In kaart brengen.
6. In overleg met bestuurders, ambtenaren, ketenpartners en experts uit alle inhoudelijke domeinen onderzoek te doen of het mogelijk is om gezamenlijke privacykaders te ontwikkelen.
7. Daarbij steeds te kijken hoe deze kaders bijdragen aan het samengaan van privacybescherming en integraal werken en goede/efficiënte dienstverlening. En de verbinding tussen privacy en informatiebeveiliging in het oog te houden.
8. Zich bij het Rijk en andere (landelijke) partners in te zetten voor een betere en efficiëntere (overheids)brede samenwerking om privacy te beschermen en integraal werken mogelijk te maken.
9. Zich indien nodig in te zetten voor de afstemming of harmonisering van regelgeving binnen en tussen domeinen.
10. Zich blijvend in te zetten voor overige belangenbehartiging voor en ondersteuning van gemeenten op het gebied van privacy richting het Rijk en ketenpartners.

WAT SAMEN KAN OOK SAMEN DOEN

